

Результати дослідження думок фермерів України щодо екологічної політики ЄС

Вода та Біорізноманіття

Марія Белкіна,
*керівниця відділу сільського господарства,
заступниця директора Центру екологічних ініціатив «Екодія»*

Основні вимоги, які розглядались у межах дослідження

Вода

Водна Рамкова Директива:

- спеціальне водокористування
- управління стічними водами

Нітратна Директива:

- управління добривами
- зберігання гною
- схили та наближеність до водних об'єктів

Біорізноманіття

Пташина Директива:

- заходи зі збереження біорізноманіття та площі оселищ для визначених птахів

Оселищна Директива:

- плани управління територіями
- належне оцінювання щодо наслідків впливу господарської діяльності на оселища

Загальна характеристика опитування

фермер(ка)

79 % (288 респондентів)

вид діяльності

75 % - рослинництво

15 % - комбінований

10 % - тваринництво

земельний банк (га)

60 % - до 100

23 % - 100-500

15 % - 500-5 000

1 % - 5000-10 000

1 % - понад 10 000

сертифіковані, як органічні

89 % (323 респ.) - ні

5 % - повністю

4 % - у процесі

2 % - частково

регіон здійснення

господарської діяльності

37 % (139 респ.) - Центр
(Дніпропетровська, Київська,
Кіровоградська, Полтавська,
Черкаська, Вінницька)

27 % (97 респ.) - Південь
(Одеська, Миколаївська,
Херсонська, Запорізька)

17 % (62 респ.) - Захід
(Львівська, Івано-Франківська,
Тернопільська, Чернівецька,
Закарпатська, Волинська,
Рівненська, Хмельницька)

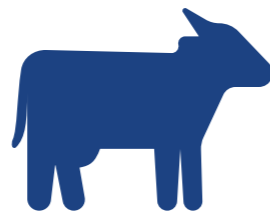
9 % (32 респ.) - Схід
(Харківська, Донецька,
Луганська)

9 % (32 респ.) - Північ
(Чернігівська, Сумська,
Житомирська)

1 % (2 респ.) - Вся Україна

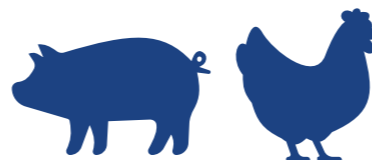
364
повністю
заповнених
анкет

Щодо тваринництва

ВРХ
переважно

+

свинарство та птахівництво
майже у рівних частинах

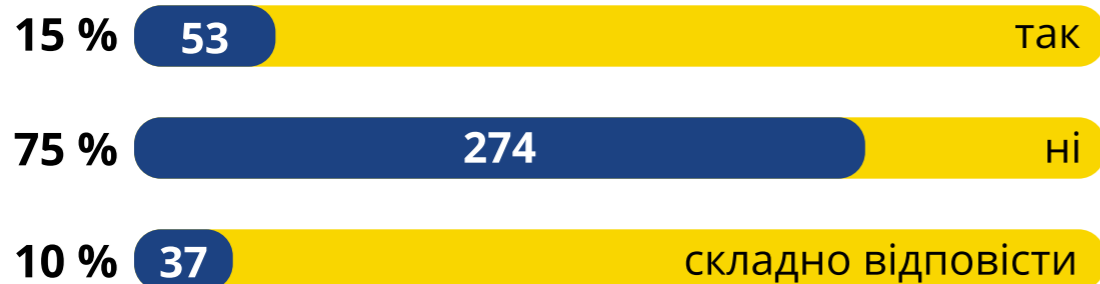
+

**кози,
бджоли,
барани, коні, кролі тощо**

Водна Рамкова Директива

Спецводокористування:

У межах вашої господарської діяльності чи здійснюєте забір та/або використання води в об'ємі від 5 кубічних метрів на добу? (364 респ.)

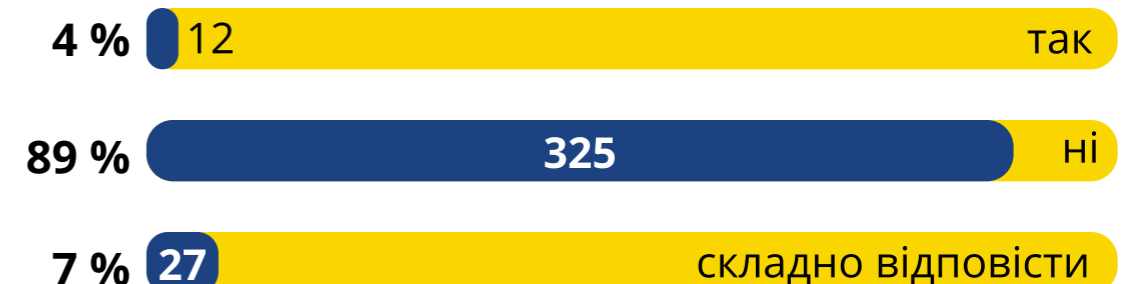

Чи маєте дозвіл на спеціальне водокористування? (364 респ.)

Управління стічними водами:

Чи передбачає діяльність вашого господарства утворення та скидання стічних вод? (364 респ.)

Чи здійснюєте контроль за якістю стічних вод? (39 респ.)

 кількість відповідей

 загальна кількість респондентів

Проміжні висновки:

Несистемність інформації, яку можуть отримувати/надавати фермери/-ки щодо дозволів на спеціальне водокористування або ж ігнорування вимог

Проблема з водним моніторингом та контролем за поведженням зі стічними водами фермерських господарств.

Нітратна Директива: управління добривами

Сульфат амонію

1.12 - 1.03 / 1.06 - 31.09

38 % (124 респ.)

вносять добриво
у зазначений період

Натрієва/кальцієва/ аміачна селітра

1.11 - 15.02 / 15.07 - 1.09

36 % (118 респ.)

Сечовина (карбамід)

1.12 - 15.02 / 15.07 - 31.09

40 % (133 респ.)

КАС (карбамід - аміачна суміш)

1.12 - 15.02 / 15.07 - 31.09

27 % (89 респ.)

Тверді органічні добрива

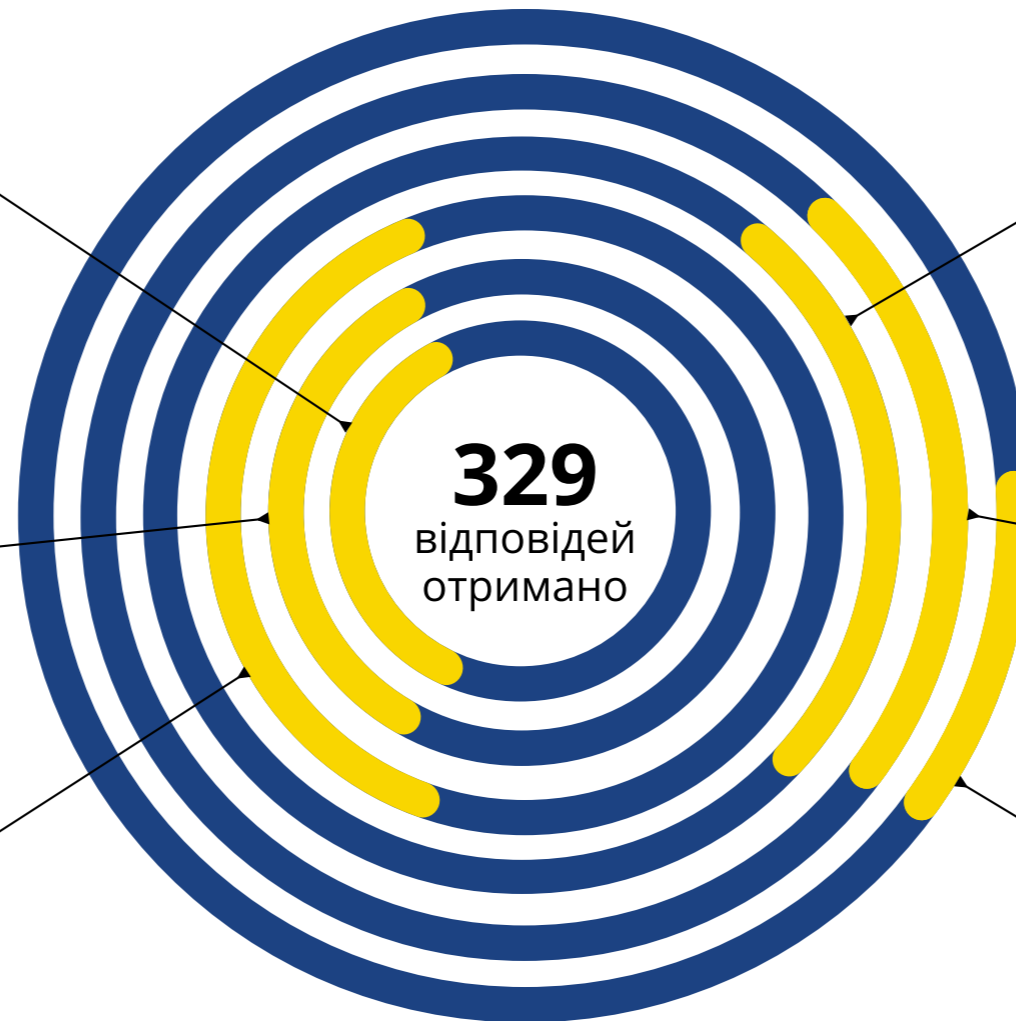
15.11 - 15.03 / 1.06 - 31.07

24 % (78 респ.)

Рідкі органічні добрива

15.11 - 15.03

12 % (38 респ.)

Чи ваше господарство
готове адаптуватися
до обмежень щодо
внесення добрив у
визначені періоди?

Нітратна Директива: управління добривами

Яку орієнтовно кількість азоту з органічних добрив (напр., гною) ваше господарство вносить на 1 га?

складно відповісти

97

менше 170 кг азоту на гектар

81

більше 170 кг азоту на гектар

13

Чи готові Ви були б скласти план внесення добрив для більш ефективного використання поживних речовин на господарстві?

складно відповісти

34

ні

7

так

37

Чи готуєте щороку план внесення добрив під відповідні культури? (329 респ.)

73 %

240

так, готуємо самостійно

2 %

7

так, готує зовнішній консультант

24 %

78

ні

1 %

4

інше

Нітратна Директива: зберігання гною

Чи маєте постійний резервуар / майданчик для зберігання гною?

інше

ні

134

ні, маємо тимчасові місця

45

так

42

Чи достатній об'єм такого резервуару / майданчика для безперервного зберігання в ньому гною протягом 4 місяців? (42 респ.)

81 % 34 так

14 % 6 ні

5 % 2 складно відповісти

Чи основа для зберігання гною на Вашому підприємстві є водонепроникною? (42 респ.)

55 % 23 так

43 % 18 ні

2 % 1 інше

Проміжні висновки:

- Заборонені (небажані) періоди для внесення добрив можуть ускладнити діяльність на деяких типах господарств
- Критично важливими залишаються питання, пов'язані з планами внесення добрив та правильним обрахунком азоту, що міститься у гною

- Більшість господарств не мають постійного, облаштованого місця для зберігання гною, а лише тимчасові
- Є складнощі з питанням дотримання достатнього об'єму гноєсховищ та забезпечення водонепроникності їх основи

Біорізноманіття:

Чи знаєте Ви, що таке території Смарагдової мережі (Natura 2000)? (364 респ.)

Чи межують Ваші земельні ділянки з територіями, які можуть бути цінні для збереження біорізноманіття (пасовища, сіножаті, території природно-заповідного фонду, наприклад заказник, національний парк, заповідник тощо)? (364 респ.)

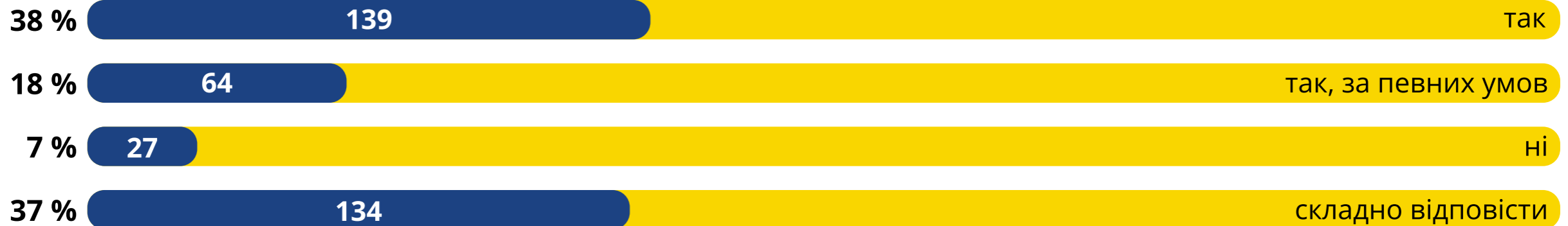

Чи знаєте Ви про обмеження, які можуть поширюватися на ділянки, які межують з цінними для біорізноманіття територіями (пасовища, сіножаті, території природно-заповідного фонду, наприклад заказник, національний парк, заповідник тощо)? (364 респ.)

Біорізноманіття:

Чи готові Ви на територіях, які цінні для збереження біорізноманіття, змінювати свою с/г діяльність на більш дружню до довкілля, наприклад контрольоване випасання худоби, сінокосіння тощо? (364 респ.)

Для розуміння ситуації критично важливими є виклики, які бачать фермери/-ки, та їхня готовність до зміни практик. Серед них:

Для малих фермерів, особливо вразливих щодо доступу до фінансів, будь-які додаткові вимоги, що можуть призвести до падіння врожайності чи прибутку, матимуть значні негативні наслідки.

Серед інших важливих викликів можна виділити:

Проміжні висновки:

- Нерозуміння необхідності збереження біорізноманіття на всіх рівнях.
- Необізнаність фермерів/-ок про території Смарагдової мережі та як коректно вести свою діяльність у межах цих територій
- Необізнаність фермерів/-ок щодо правових режимів різних територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також важливості їхнього збереження

- Фінансові побоювання фермерів/ок щодо потенційної втрати врожайності та прибутку, а також обмежені фінансові ресурси
- Недостатність знань та прикладів щодо ефективного поєднання практик сільського господарства та збереження біорізноманіття
- Відсутність ринку для екологічної продукції

Водна Рамкова Директива

Ресурси, які потребують фермери/-ки:

Додаткові фінансові інвестиції

48 %

Навчання

21 %

Нові технології

19 %

Працівники/спеціалісти

19 %

Час, який фермери/ки потребують для адаптації до вимог:

Понад **60 %** опитаних визначають для себе строки для адаптації до вимог **орієнтовно до 3-х років.**

Рекомендації:

- Інформаційна та консультаційна підтримка для фермерів.
- Удосконалення водно-цінової політики, що надає достатні стимули для користувачів.
- Впровадження та удосконалення моніторингу за забрудненням від дифузних джерел.
- Стимулювання встановлення лічильників використання води на господарстві задля ведення обліку та розуміння потреб.

Нітратна Директива

Необхідні ресурси для управління добривами:

Фінансова підтримка

72 %

Навчання

42 %

Нові технології

37 %

Консультаційна підтримка

37 %

Необхідні ресурси для облаштування
гноєсховищ:

Фінансові інвестиції

61 %

Нові технології

29 %

Працівники/спеціалісти

24 %

Час, який фермери/ки потребують для
адаптації до вимог:

Протягом 1-3 років.

Рекомендації:

- Прийняття **профільного закону**, а також Програми дій для зменшення нітратного забруднення.
- **Обґрунтування та пояснення** щодо заборонених (небажаних) періодів для внесення добрив.
- **Цифровізовані інструменти** для планування внесення добрив, обрахунку гноєсховищ.
- **Фінансова підтримка**, зокрема з фокусом на зберігання та поводження з гноєм.
- Підвищення **обізнаності фермерів** щодо негативних наслідків і фінансових втрат.
- **Навчання фермерів та сільськогосподарських дорадчих служб.**
- **Консультаційна підтримка фермерів/ок** для облаштування гноєсховищ, планування внесення добрив.

Біорізноманіття: Пташина та Оселищна Директиви

Ресурси, які потребують фермери/-ки:

Додаткові фінансові інвестиції

74 %

Навчання

45 %

Постійна консультаційна підтримка

45 %

Час, який фермери/ки потребують для
адаптації до вимог:

Більшість респондентів вважає, що для
адаптації знадобиться **до 3-х років**.

При цьому наступні варіанти відповідей
“**до 1 року**” та “**до 5 років**” отримали
однакову частку голосів (по 20%).

Рекомендації:

- Прийняття профільного закону.
- Підвищення **обізнаності** усіх зацікавлених сторін.
- Визначення **частки земель сільськогосподарського призначення**, що накладається на території Смарагдової мережі (пізніше - NATURA2000).
- **Навчання** із фокусом на конкретних практиках його збереження безпосередньо в межах господарства.
- Підтримка **демонстраційних ферм**.
- **Фінансова підтримка фермерів/ок**.
- Підтримка **пасовищного тваринництва**, що допоможе відновити і зберегти сталу (стійку) модель тваринництва.

Висновки

Рівень адаптації та виконання екологічних вимог в Україні є різним. Втім, загалом цей рівень залишається низьким.

Немає критичних зауважень, де значна частина фермерів/-рок була б категорично проти щодо впровадження відповідних екологічних практик. Але для їх впровадження треба підтримка від консультаційної до фінансової.

Загальне розуміння фермерами кліматичних та екологічних вимог є недостатнім.

Кліматична та екологічна проблематика часто не належить до пріоритетів ключових державних органів, тому фермери/ки не мають стимулу.

Куди варто рухатися:

Потрібно активно впроваджувати екологічні та кліматичне законодавство ЄС у національне.

Передбачати фінансову підтримку для фермерів, яка буде також допомагати адаптуватися до майбутніх вимог ЄС.

Розширення мережі сільськогосподарських дорадчих служб, навчання та консультацій для фермерів.

Кліматична та екологічна політика не повинна випадати з порядку денного на національному рівні.

Приєднуйтеся до **eкодія** у соціальних мережах:

@ecodiya

підписатися на розсилку

